ТАКА СПРАВА

— Мені дивно, від кого ви це чули. Певно, від доктора або від судді. Але ви не все знаєте. То, прошу пана, була така справа:

Ходив до моєї дівки, ніби до моєї доньки Настуньки, мельників син Штефан. Казали: сватати хоче. Ну, добре. Парубок лепський, був на війні, літа вже має, господарський син, час йому вже ґаздою стати. (Трохи вітром підшитий, але то нічоі Пара добра. Та й моя Настунька також собі не яка-небудь. Дівка як вогонь. І до людей подібна; файна, всі люде кажуть. А я для неї призначив два шнури поля, корову, телицю, кількоро овець, повну скриню... Бо вона в мене одиначка, а решта самі сини.

Так ходить той Штефан до неї місяць, два, три, на полі здибається, на данці танцює — і. нічого не каже. "Ов,— думаю собі,— а то доки того буде?" Кажу я Настуньці: "Ти, слухай, уважай, аби-сь чого не пацила. Ти знаєш, що було з Мартинковою Гандзею". А вона мені: "Не бійтеся, дєдю, я не з тих".

Що там потім між ними зайшло, знати певно не знаю, бо я при тім не був,— досить того, що вона його раз по йиску набила, таки, казали, добре випрала, бо дівка моцна. Вже, гадаю, не задурно. Добре зробила, бо як сама за собою не обстане, то хто її оборонить? Але з того часу розійшлися, одно другого не терпіло на перехід. Ну, сталося. Най би на тім тяклося'1; одна сорока з плота — десять на пліт. Хлопці є. Не він оден.

Та-бо чую новину; каже мені моя кума-сусідка таку вигадку, що я аж забувся. Нібито не вірить сама, але бачу, що вірить. Так і так, каже, вона чула від людей, що моя Насту-нька — вибачайте — має хвіст, як відьма. І радить мені, щоби я тото балакання припинив, бо дівки ніхто не схоче. Кажу я кумі: "Кумо, раджу вам по-доброму, замкніть собі писок і не

вигадуйте на мою дитину пустого, бо то справа кримінальна. Я за своєю кров'ю обстану".— "Та це,— каже вона,— не я вигадала; в цілім селі говорять. Я до вас по-доброму, по-сусідськи, бо й мені жаль дитини, а ви гадаєте, що я зі злого серця. Чому тепер жоден парубок до вас і носа не покаже?"

І правда; відколи Штефан кинув Настуньку, інші парубки сторонили від неї. Вона, бачу, ходить як сама не своя, а моя стара й поплакує. Знали, видко, обі, але нічого не казали. Осмішили, кажу вам, мені дитину, бог би їх скарав!

Гей, думаю собі, а це ж так має бути? І нема кари на того, що так знеславив мені дитину? Ходжу поміж люде, жалуюся на то посміховисько, питаюся, від кого це вийшло, хоч я й сам знаю, від кого,— одні посміхаються, другі радять піти з Настунькою до доктора та принести від нього свідоцтво, що вона така, як інші людські діти, треті радять скаржити Штефана до суду. Послухав я одної ради. Гадаю собі: свідоцтво не зашкодить. Зачне хто балакати пусте, а я йому тиць свідоцтво під ніс — уважай, бо не дарую і жартувати не буду!

Взяв я Настуньку на віз і поїхав до міста до найстаршого доктора. Приходжу, кланяюся і прошу: "Зревізуйте мені,

' Хай би на тому окошилося.

пане доктор, мою доньку і напишіть свідоцтво з печаткою, що вона не має хвоста". А доктор дивиться на мене та доньку крізь такі круглі окуляри, як денце від склянки, і питається: "Що-о-о?" Кажу йому: так і так, змовили в селі на мою доньку, що вона відьма і має хвіст. Осмішили дитину, а вона ж відданиця. Як же таке можна стерпіти?

Послухав доктор, оглянув доньку і дав свідоцтво. Читаю Я то, що він написав, а там про хвіст ані слова. Так тільки каже, що дівчина здорова і не має жодної хиби. Прошу я його ще раз: "Напишіть, пане доктор,

виразно, що вона без хвоста, бо то найважніше; най не балакають, що вона Еідьма". Доктор засміявся: "Як я,— каже,— буду таке писати? Адже мене самого люде на сміх возьмуть. Хто бачив хвостатих людей?" — "Це правда,— кажу я,— але як я можу дурних людей переконати? Розумним це не потрібне, а дурним треба чимсь писок заткати". Подумав доктор і дописав, що Настунька не має хвоста і навіть сліду не видко, щоби коли мала хвіст.

Вернувся я з тим свідоцтвом додому, гадаю собі: буде дитина мати спокій. Розповів декому, показав свідоцтво, щоби люде знали, за чим ми їздили, і щоби мірку-валися, бо жартувати не буду. Гадаєте, що помогло? Де там! Не минуло кілька днів, уже мені люде переказують, що Штефан перший виговорює на мою дитину таке, що хоч уха затикай. Аж мені встидно повторяти вам це. Каже, що він тото ліпше знає, ніж доктор, чи Настунька має хвіст, чи ні. Бачу: нема іншої ради, треба скаржити до суду. Перевідав я через людей, перед ким він це виговорював, і подав на нього жалобу.

Скрутився він сюди та туди, побачив, що нема жартів. Підсилав до мене людей, щоби я дав спокій, але я завзявся: "Не дарую,— кажу,— собачому синові, хоч би мене по руках і ногах цілував". А старому мельникові, його дєдьові, кажу: "Не майте до мене жодного жалю, я з вами в згоді, але Штефан мусить відпокутувати за своє, най знає, як людські діти шанувати. Колись буде мати свої, най учиться".

Прийшлося в суді, посходилися ми, як на комедію. У нас в читальні раз таку смішну штуку показували, реготалися всі, аж за боки бралися. А тут було ще ліпше, тільки що мені і Настуньці було не до жартів. Суддя зараз зміркував, як до того всего дійшло і з чого почалося. Сидить собі ніби поважний, тільки вусом моргає, та й питається Штефана, за що він від Настуньки по писку набрав. "За то,— каже"— я

й не злюбив її, що вона мене так набила!" — "Але за що набила?" — питається суддя. А він мовчить. Настунька стоїть, як на вогні, ціла червона, як ружа, встидається,— звичайна річ, і дівчина, і твердо

хована, донька господарська, а не з таких, легких. "Скажи ти, Настунько, за що ти його набила?" — каже суддя. А в ній аж дух заперло зі страху та зі встиду. Нарешті сказала. Напастував її, а вона махнула ним об землю, вибила, як належиться, і втекла. Суддя похвалив її за це, і вона аж просіяла. Потім про відьми балакали, чи Штефан бачив яку; потім свідків слухали, а нарешті суддя встав та й засудив Штефана на три тижні арешту за посміховисько, що вчинив над моєю дитиною. От тепер ми обоє з Настунькою мали потіху за всі люде. Штефан навіть додому не вертався і рекурсувати не хотів, пішов відсиджувати кару, аби її чимскорше збутися.

В селі перше за Штефаном потягали, аби мені досолити, бо я ніби багач рахуюся,— позаяке там то моє багатство, от шкода й балакати,— а тепер всі на Штефана гудзя! "Добре йому так! — кажуть.— Най шанує людські діти!" І ще Штефан з арешту не вернувся, як уже почали мене то ці, то ті допитуватися, чи я би від них сватів не прийняв. Я на то нічо. "Питайтеся,— кажу,— Настуньки". А вона ходить така сердита, ні приступити до неї, всіх парубків била би.

Зачув про тих нових сватів старий мельник, прибігає до мене. Так і так, каже, може би, я не спішився і свій жаль забув, чей би ми ще погодилися та посваталися, так як перше гадку мали. Кажу йому на те: "Я не від того, але що молоді скажуть?" А молоді — як уже Штефан вернувся з арешту і ми їх обоє взяли на спит — знаєте що сказали? Сплакалися обоє, як малі діти, перепросилися, цілували нас, старих, по руках, аж нам серце защеміло,— видко, що одно за другим тягло вже здавна, тільки так, з дурного розуму, поперечилися. Це так часом буває. Не знаю як там між панами водиться, але на селі розходяться люде не раз через таку дурницю, що сміх сказати.

Подружили ми обоє і добре зробили. Живуть собі статоч-но, не сваряться, не б'ються,— придалася наука. Лучче перед шлюбом побитися, ніж по шлюбі; ту вже розійтися тяжко. Та й така справа.